

Te Wāhanga Ako o Te Reo Rangatira Tau 0-10

Te 20 o Oketopa, 2025

Te Take Mātāmua 1: Ko te whakapakari i te tuakiri me te reo mā roto mai i tētahi marautanga e matatini ana ngā mōhiotanga

Te Take Mātāmua 2: Ko te tautoko i te ako i te reo Māori e rangaranga ana, e hāngai ana hoki ki ngā taunakitanga

E koa ana mātou ki te tuku i ngā kai o roto i Te Reo Rangatira i Te Marautanga o Aotearoa mō ngā Tau 0–10. E wātea ana tēnei wāhanga ako hei whakamahinga mā te tangata, ka tīmataria ā te Wāhanga 1, 2026.

[Te Wāhanga Ako o Te Reo Rangatira Tau 0-10](#)

Ka tukua i tēnei puka pārongo ngā taipitopito mō te putanga whakamutunga o Te Reo Rangatira, ngā Tau 0-10, hei āwhina i a koe kia rite, kia tīmataria hoki tō whakaū i ngā kai hou i ō akomanga ā te tīmatanga o te tau 2026.

E mōhiotia ai e kaha ana te hāngai me te nahanaha o te raupapa puta noa i tēnei ara ako e hou katoa ana i ngā Tau 0–10, kua whakahoutia hoki ngā kai o roto i ngā Tau 0–6. Ka kitea ēnei panonitanga i tēnei putanga o Te Reo Rangatira o ngā Tau 0-10.

Ngā mea ka kitea e koe

I te wāhanga ako o Te Reo Rangatira, ka kite te kaiako i tētahi anga e ariari ake ana, i te whanaketanga hoki e pakari ake ana, i te miramiratanga hoki o te reo hei tūāpapa mō te whakaaro me te whai wāhitanga.

Ka kōtuitui te whakahoutanga o Te Marautanga o Aotearoa i ngā taiaro o ngā Toi Mokopuna, ka tuku pārongo hoki mō ngā kōrero o 'ka mōhio te mokopuna' me 'ka whakaatu te mokopuna i tōna mōhio', ka tautoko hoki i te kaiako mā roto mai i te ārahi e mataaho ana kia hoahoatia ai ngā hōtaka e matatini ana, e urupare ana hoki kia whakawhanakehia mai ngā kaikōrero o te reo Māori e māia ana, e matatau ana hoki i te roanga o ngā tūārere.

- Ko ngā Iho te uho o Te Reo Rangatira hei wāhanga ako. Ka āhukahukatia te reo hei anga tirohanga mā reira e mārama ai te mokopuna ki tōna ao, e tūhono ai hoki te mokopuna ki te whānau, ki te hapū, me te iwi. Ka whakaūria te reo Māori hei tūāpapa mō te whakaaro, mō te ako, mō tana tū hoki, tē noho kē ai hei taputapu whakawhiti kōrero

anake.

- Kua takoto i Te Reo Rangatira tētahi anga ariari mō te hoahoa i ngā hōtaka reo e matatini ana e tūhonohia mai ai te tūhuratanga me ngā ara o te whakaako nā runga i te ārahi me te takune kia tautoko ai i te mokopuna kia hōpara, kia whakawai, kia matatau hoki i te reo Māori.
- Ka whakaahua ngā Toi Mokopuna i ngā hua o Te Reo Rangatira e hiahia ana, e whakaata nei i ngā hiahia o te whānau, o te hapū, o te iwi hoki kia whakaatu te mokopuna i tētahi taiaro whāiti, ko te whānui o te mōhiotanga me ngā pūkenga tōna tūāpapa. Mā ēnei hua taiaro e whakatau te aronga o te ako i te roanga o ngā Tau 0–10.
- E whā ngā whenu o Te Reo Rangatira e tūhonohono ana. Ka tautoko, ka whakaita hoki ia whenu i ērā atu — e taupuhipuhi ana tētahi ki tētahi, ā, me kōtuitui te whakaako e whanake ai te mokopuna hei kaiwhakawhiti kōrero e māia ana, e matatau ana hoki.

Kia Tika | Te Tika o te Whakamahinga o te Reo

- Te Mōhiotanga weteoro (i Te Tūārere 1 anake)
- Te Mōhiotanga Kupu
- Te Mōhiotanga Wetereo (te tātaikupu, ngā momo kupu)
- Te Mōhiotanga Tikanga Tuhi (te arapū, te tuhi ā-ringa, te tātaki kupu, ngā kārawarawa, te takoto ā-tuhi arowhānui)

Kia Mārama | Te Mārama ki ngā Whakaaro me te Tūhono i ngā Whakaaro

- Te Mōhiotanga Tikanga Reo (te reo torohū, te reo whakaputa)
- Te Mōhiotanga Ahureo (te whakawhiti, te whiringa hirikapo)

Kia Arero Taiaha | Te Whai Whakaaro me te Whakahangahanga o te Kōrero

- Te Mōhiotanga Aropori (ngā ture o te kōrerorero, te aro ki tirohanga kē, ngā āheinga reo)

Kia Auaha | Te Auaha me te Ihiihi o te Whakamahinga o te Reo

- Te Mōhiotanga Kōrero ā-Waha, ā-Tuhi (te pūtake o te kōrero, te takoto o te kōrero, te momo kōrero)
- Te Mōhiotanga Mātākōrero (ngā hanga kōrero taki, ngā āhuatanga reo)

Te Tūārere 1

- Ka rumakina te mokopuna ki te reo ā-waha e matatini ana, me ngā wheako tōmua o te tā. Ka ako ngā mokopuna i ngā oro, i ngā pū, me ngā kupu o ia rā, ka mutu, ka mārama haere, ka pāhekoheko haere hoki ia ki ngā tuhinga māmā, ki ngā mihi, ki ngā waiata, me ngā pūrākau.

Te Tūārere 2

- Ka nahanaha haere, ka whai take haere hoki te whakamahinga o te reo. Ka whakawhānuitia tana puna kupu, ka whakahāngaitia ngā rautaki aroā, ka whakapuakina haerehia hoki ōna hiahia me ōna whakaaro e te mokopuna nā runga i te mārama ki te

minenga. Ka tipu mai te auaha mā roto mai i te reo whakaahua me te whakahāngai i ngā momo tuhinga ki ngā pūtaketanga.

Te Tūārere 3

- Ka whakawhanake te mokopuna i tana whakahāngai me tana whai raupapa. Ka whakamahia ngā kupu e whāiti ana ki te kaupapa, ka parahautia ngā whakaaro, ka whakahāngaihia hoki te reo ki ngā momo minenga huhua. Ka hakune ake ngā mahi auaha, mā te whakamahi i ngā nuka reo, pēnei i te tāruarua me te kupu whakarite, hei whakakaha i te mārama me te pānga.

Te Tūārere 4

- Ka tātari, ka tārai hoki te āhua o ngā akoranga. Ka whakamahi te mokopuna i ngā āhuatanga reo e tuatini ana, ka tātari hoki i ngā kōrero e kitea ai te haukume me te hua, ka tārai hoki i te reo kia whakaawe i ētahi atu, kia whai wāhi mai hoki ētahi atu. Ka whakapaitia ake te whakapuakanga auaha, te ahurea hoki, mā te reo whakaahua, mā te huahuata, mā ngā kōwhiringa hā hoki.
- Mā ngā kōrero o 'ka mōhio te mokopuna' me 'ka whakaatu te mokopuna i tōna mōhio' i te roanga o ngā tau katoa i ngā tūārere katoa, ka mārama te kaiako ki ngā tohu ariari me ngā tohu kauneke o te mōhio me te matatau ki te reo, hei hāpai i te whakaako e hakune ana, e māia ake ai, e tika ake ai, e hōhonu ake ai hoki te reo Māori o te mokopuna i ngā whenu me ngā tūārere katoa.

Ngā momo tautoko

E mārama ana mātou ki te korenga e taea o te whakatinanatanga e whai hua ana, e toitū ana hoki i te pō kotahi – mā te ū ngātahi me te ū tonu anake e taea ai. Hei tautoko i te kaiako i te whakahoutanga o te rārangi wā mō te marautanga, ka tautokona ngā kura i ngā taumata katoa o te mahi.

Ka whai wāhi ki ēnei momo tautoko:

- Te whakahoutanga o ngā kai o te Rangaranga Reo ā-Tā me te Poutama Pāngarau hei hāpai i te whakamahinga o ngā ara rangaranga o te pānui, o te tuhituhi, me te pāngarau
- Ngā rauemi hei tautoko i ngā kaiako kia mārama ki te anga hou me ngā āhuatanga tāpua o ia wāhanga ako
- Ngā whakangungu (PLD) e hāngai pū ana ki ngā mahi, tae atu ki ngā PLD e whāiti ana ki ngā kaupapa, me ngā PLD e aro ana ki te ārahi i ngā panonitanga
- Tētahi Ratonga Ārahi Marautanga hei tautoko i a koe kia wetekina ngā kai o te marautanga i te Wāhanga 4, i tua atu anō hoki
- Ētahi Taiopenga Marautanga mō ngā Tau 0-8 me ngā Tau 9-13 mā ngā kaiārahi i ngā kura
- Ētahi Kete Ako e hāngai ana ki ngā Tau 9 me ngā Tau 10 kei reira ētahi:
 - Kupu aratohu ki te kaiako, tae atu ki ngā mahere ako
 - Ngohe mō te akomanga
- Ngā tuhinga weteoro hou, ngā hautaka hou, me ngā rauemi e hāngai ana hei tautoko i ngā kaiako